

INCLUZIUNEA ÎN ACȚIUNE

Exerciții și soluții pentru situații educaționale

Nume și prenume _____

VLADIMIR-AURELIAN ENĂCHESCU

INCLUZIUNEA ÎN ACȚIUNE

Exerciții și soluții pentru situații educaționale

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Colecția **ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI**

Coordonator colecție: Prof. univ. dr. Marin MANOLESCU, Universitatea din București

Referenți științifici colecție:

Prof. univ. dr. habil. Horațiu CATALANO, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Prof. univ. dr. Ion ALBULESCU, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Prof. univ. dr. Simona Mioara MARIN, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați

Prof. univ. dr. Mihai STANCIU, Universitatea de Științele Vieții, Iași

Redactor: Laura Nicolescu

Tehnoredactor: Ameluța Vișan

Coperta: Monica Balaban

Ilustrația copertei include elemente generate sau prelucrate cu ajutorul inteligenței artificiale

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ENĂCHESCU, VLADIMIR-AURELIAN

Incluziunea în acțiune : exerciții și soluții pentru situații educaționale / Vladimir-Aurelian Enăchescu. - București :

Editura Universitară, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-606-28-2398-6

37

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062823986

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2026

Editura Universitară

Editor: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021.315.32.47

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: 021-315.32.47/ 0745 200 718/ 0745 200 357

comenzi@editurauniversitara.ro

www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Introducere	7
Tema 1. Recunoașterea incluziunii în situații educaționale concrete.....	9
Seminarul 1.....	9
Activitatea independentă 1	14
Tema 2. Decizii profesionale în situații de acces inegal la educație	18
Seminarul 2.....	18
Activitatea independentă 2	23
Tema 3. Cartografierea barierelor într-o clasă eterogenă	27
Seminarul 3.....	27
Activitatea independentă 3	32
Tema 4. Construirea unui profil educațional centrat pe resurse.....	36
Seminarul 4.....	36
Activitatea independentă 4	41
Tema 5. Reproiectarea unei activități prin proiectarea universală pentru învățare (UDL).....	46
Seminarul 5.....	46
Activitatea independentă 5	51
Tema 6. Proiectarea unor sarcini diferențiate cu obiectiv comun	55
Seminarul 6.....	55
Activitatea independentă 6	60
Tema 7. Adaptarea unei fișe cu texte, calcule și grafice economice.....	65
Seminarul 7.....	65
Activitatea independentă 7	70
Tema 8. Proiectarea participării într-o activitate de grup	75
Seminarul 8.....	75
Activitatea independentă 8	80
Tema 9. Auditul de accesibilitate al unui material didactic	85
Seminarul 9.....	85
Activitatea independentă 9	90
Tema 10. Microproiectarea unei secvențe incluzive de predare	95
Seminarul 10.....	95
Activitatea independentă 10	100
Tema 11. Răspunsul pedagogic la marginalizare și dificultăți comportamentale.....	104
Seminarul 11.....	104
Activitatea independentă 11	109
Tema 12. Reproiectarea unei evaluări la o disciplină economică	114
Seminarul 12.....	114
Activitatea independentă 12	119

Tema 13. Simularea unei întâlniri de planificare a sprijinului.....	124
Seminarul 13.....	124
Activitatea independentă 13	129
Tema 14. Elaborarea unui proiect de îmbunătățire a incluziunii.....	133
Seminarul 14.....	133
Activitatea independentă 14	138

INTRODUCERE

Acest caiet oferă un parcurs de aplicații pentru înțelegerea și proiectarea educației incluzive. El se adresează persoanelor care se pregătesc pentru activitatea didactică, profesorilor și specialiștilor interesați de accesul la învățare, de participarea elevilor și de organizarea sprijinului educațional. Scopul său este formarea unei judecăți profesionale care poate lega informația dintr-o situație de o decizie argumentată, de condițiile aplicării ei și de verificarea consecințelor asupra experienței elevului.

Incluziunea este examinată prin situații concrete. O cerință greu de urmărit, o fișă aglomerată, o explicație oferită prea repede sau un criteriu de evaluare care apreciază aspectul scrisului pot modifica ceea ce un elev reușește să învețe și să demonstreze. Analiza pedagogică presupune localizarea barierei în relația dintre persoană, activitate și mediu, fără reducerea elevului la o etichetă. O schimbare utilă trebuie descrisă suficient de precis pentru a putea fi aplicată și trebuie apreciată prin accesul pe care îl oferă la obiectivul urmărit.

Cele paisprezece teme sunt organizate în ordinea unui parcurs care începe cu recunoașterea incluziunii și analiza accesului inegal, continuă cu identificarea barierelor, cunoașterea resurselor elevului și proiectarea învățării, apoi examinează accesibilitatea, participarea, predarea, comportamentul, evaluarea și planificarea sprijinului. Proiectele de îmbunătățire instituțională încheie tematica prin examinarea resurselor, a responsabilităților și a modului în care o schimbare poate fi menținută. Fiecare temă cuprinde două exerciții de seminar și două exerciții de activitate independentă, așezate consecutiv.

Toate cele cincizeci și șase de exerciții se rezolvă individual. Încadrarea în activitatea de seminar indică locul unei aplicații în organizarea studiului, fără a impune lucru în perechi sau în echipe. Fiecare enunț conține propriul context și informațiile necesare; nu trebuie să folosiți răspunsul, rubrica ori proiectul unui alt exercițiu. Puteți parcurge aplicațiile în ordinea temelor sau puteți selecta una pentru examinare punctuală. Legătura tematică dintre exerciții nu constituie o dependență între rezolvări.

Situațiile despre grupuri de elevi, familii, consilieri sau întâlniri de sprijin constituie obiectul analizei. Dumneavoastră redactați singur protocolul, dialogul sau scenariul și imaginați perspectivele personajelor pe baza datelor oferite. Nu este necesară organizarea unei întâlniri reale, invitarea altor participanți ori colectarea unor răspunsuri din școli. Într-un scenariu, marcați datele pe care le adăugați ca ipotetice și evitați să le prezentați ca observații efectiv realizate.

Înainte de a redacta, citiți contextul, cerința, produsul solicitat și criteriul de verificare. Contextul precizează situația care trebuie examinată; cerința arată operațiile de realizat; produsul indică forma răspunsului, iar criteriul explică după ce poate fi apreciată adecvarea lui. Clarificările proprii fiecărui exercițiu delimitează aspectele ușor de confundat și explică modul de utilizare a datelor. Recomandările de lungime privesc textele principale și au rol orientativ; o fișă, un tabel sau un scenariu poate necesita o organizare diferită.

Caietul este conceput pentru completare pe hârtie. Fiecare exercițiu dispune de una sau două pagini de lucru, cu zone ample pentru redactare, calcule, scheme și verificări. Titlurile acestor pagini indică părțile produsului care pot fi organizate acolo. Puteți folosi un tabel desenat, o schemă sau text cursiv, după natura cerinței. Dacă produsul este mai amplu decât spațiul disponibil, utilizați o anexă pe hârtie și înscrieți numărul exercițiului; păstrați datele, explicația și concluzia suficient de aproape pentru a putea fi urmărite împreună.

Patru exerciții folosesc asocierea între două coloane. Fiecare dintre acestea conține patru elemente în prima coloană și cinci în a doua. Asociați fiecare element numerotat cu o singură literă, folosită cel mult o dată, și examinați separat elementul rămas. Puteți trasa săgeți sau

puteți scrie perechile în locul indicat. Explicația solicitată este parte a rezolvării: ea trebuie să arate de ce asocierea este adecvată în situația prezentată, fără a se limita la reproducerea unei definiții.

Aplicațiile economice sunt construite pentru analiza pedagogică. Valorile, ofertele, întreprinderile și personajele sunt fictive. Atunci când obiectivul este interpretarea ori argumentarea unei alegeri, calculatorul poate sprijini verificarea numerică fără a înlocui raționamentul. Precizați unitățile, perioada și ipotezele, păstrați toate informațiile relevante și distingeți calculul de concluzie. O adaptare care elimină taxa fixă, schimbă baza unui procent sau furnizează alegerea corectă poate modifica ceea ce se cere elevului să demonstreze.

Aprecierea răspunsului pornește de la criteriul formulat în fiecare exercițiu. Verificați dacă afirmațiile sunt susținute de date, dacă decizia răspunde unei bariere precise și dacă sunt explicate condițiile aplicării. Pentru proiecte, examinați timpul, bugetul și responsabilitățile; pentru evaluare, întrebați ce competență este verificată; pentru scenarii, urmăriți dacă perspectiva elevului poate influența propunerea. O concluzie prudentă poate avea valoare profesională mai mare decât o afirmație categorică pe care cazul nu o susține.

Protejarea persoanelor rămâne necesară în toate aplicațiile. Folosiți numai situațiile fictive oferite sau construiți integral cazuri ipotetice; nu introduceți nume reale de elevi, documente medicale, fotografii identificabile ori informații școlare confidențiale. Un exercițiu despre comportament nu permite stabilirea unui diagnostic, iar un plan pedagogic nu înlocuiește sprijinul specializat sau procedurile instituției. Dacă analizați un material public, indicați autorul și sursa, respectați condițiile de utilizare și delimitați ceea ce observați de ceea ce presupuneți.

Lectura de sprijin este indicată prin titlul și datele lucrării la începutul fiecărei activități. Ea poate clarifica noțiunile și fundamenta explicația, dar exercițiile rămân utilizabile pe baza propriilor enunțuri. Formulați răspunsurile în cuvinte proprii și indicați autorul și lucrarea atunci când preluați o idee sau o formulare. Învățarea profesională se vede în felul în care informația consultată devine o analiză precisă, o intervenție realizabilă și o întrebare care permite revizuirea deciziei.

La încheierea fiecărei rezolvări, recitiți produsul din perspectiva persoanei care ar trebui să îl utilizeze. Un elev trebuie să poată înțelege ce are de făcut; o familie trebuie să poată identifica următorul pas; un profesor trebuie să poată aplica sprijinul în condițiile descrise. Consemnați o limită a soluției și informația care ar putea să vă schimbe concluzia. Caietul urmărește o practică a deciziilor explicabile și revizuibile, în care accesul la educație este examinat prin experiența concretă a elevului.

TEMA 1

RECUNOAȘTEREA INCLUZIUNII ÎN SITUAȚII EDUCAȚIONALE CONCRETE

Seminarul 1

Scopul temei Să distingeți prezența fizică de participarea cu sens și să apreciați practicile prin dovezi din situația descrisă.

Lectură de sprijin ”Educația incluzivă. Fundamente teoretice și practici educaționale”, Vladimir Enăchescu, Editura Universitară, 2026.

Exercițiul 1. Analiza a trei experiențe din aceeași lecție

La o lecție despre alegerea unei oferte de telefonie, clasa compară costuri. Mara primește aceeași fișă ca ceilalți, dar caracterele mici îi împiedică lectura; stă în bancă fără să calculeze. Vlad primește permanent exerciții de adunare într-un colț al clasei, deși poate explica verbal diferențele dintre oferte. Ioana consultă un tabel cu caractere mărite și unități explicate, folosește calculatorul și argumentează alături de colegi alegerea unei oferte. Obiectivul lecției este justificarea alegerii prin costuri și condiții, nu calculul mental rapid.

Cerința exercițiului

Pentru fiecare elev, identificați informația care arată accesul la sarcină, rolul în activitatea comună și posibilitatea de a demonstra obiectivul. Stabiliți dacă situația descrie doar integrare fizică, o separare curriculară sau participare incluzivă; argumentați clasificarea și precizați ce nu se poate deduce din datele oferite. Evitați concluziile despre capacitatea elevului pornind de la dificultatea întâlnită.

Alegeți apoi una dintre primele două situații și modificați organizarea lecției, păstrând obiectivul comun. Formulați o schimbare concretă, explicând cine o pune în aplicare și ce contribuție va putea realiza elevul. Recitiți analiza și marcați o afirmație susținută de observații și una care mai necesită verificare. Explicați ce informație ar clarifica a doua afirmație.

Folosiți câte o formulare separată pentru fiecare dintre cei trei elevi. În dreptul ei, transcrieți detaliul din caz pe care vă bazați. Pentru reorganizare, descrieți activitatea elevului, nu numai ceea ce îi oferă profesorul; astfel puteți verifica dacă modificarea îi permite să participe la obiectivul comun. Începeți cu analiza separată a Marei, a lui Vlad și a Ioanei, apoi redactați propunerea de reorganizare. În concluzie, explicați ce s-ar schimba în contribuția elevului ales și ce observație ar confirma această schimbare.

Produsul solicitat O analiză comparativă și o propunere argumentată de reorganizare, în aproximativ 300 de cuvinte.

Criteriu de verificare Clasificarea se sprijină pe elemente ale cazului; schimbarea permite elevului să argumenteze o alegere economică proprie.

Note pentru pregătirea răspunsului

Exercițiul 1

Dovezi pentru fiecare experiență

Exercițiul 1

Reorganizarea aleasă și limitele concluziei

Exercițiul 2. Asocierea conceptelor cu manifestări observabile

În discuția despre incluziune, termeni apropiați sunt uneori folosiți ca sinonime. Coloanele de pe prima pagină de lucru a acestui exercițiu conțin patru concepte și cinci situații; una dintre situații nu are corespondent în lista de concepte.

Cerința exercițiului

Asociați fiecare concept numerotat cu o singură situație identificată prin literă. Puteți trasa săgeți pe exemplarul tipărit sau puteți scrie perechile în spațiul de răspuns. Fiecare literă se folosește cel mult o dată. Pentru situația rămasă, explicați de ce nu oferă suficiente informații pentru încadrare.

Selectați perechea pe care o considerați cel mai ușor de confundat cu alta și formulați o explicație de 80-100 de cuvinte. Folosiți în explicație obiectivul învățării și rolul elevului, astfel încât justificarea să depășească simpla memorare a definițiilor. Justificați de ce ați exclus o asociere alternativă care ar putea părea plauzibilă.

Scrieți perechile în forma număr-literă sau trasați săgeți între coloane. Cea de-a cincea situație este un distractor și trebuie examinată separat. O justificare utilă arată ce face efectiv elevul, ce acces are și dacă obiectivul comun rămâne disponibil; simpla repetare a termenului nu este suficientă. Rezolvarea va cuprinde patru asocieri, explicația situației fără corespondent și justificarea perechii alese pentru analiză. Consultați tabelul de pe pagina de lucru a acestui exercițiu; argumentați folosind comportamentele descrise acolo.

Produsul solicitat Patru perechi și o justificare conceptuală scurtă.

Criteriu de verificare Asocierile disting accesul, separarea și participarea; justificarea nu confundă tratamentul identic cu echitatea.

Note pentru pregătirea răspunsului

Exercițiul 2

Spațiu pentru rezolvarea integrală a exercițiului

Concepte sau repere	Situații sau utilizări
1. Excluziune	A. Elevul este primit în clasă, dar se așteaptă să se adapteze singur la toate cerințele existente.
2. Segregare	B. Toți elevii au mijloace de acces la același obiectiv și contribuții recunoscute în activitatea comună.
3. Integrare	C. Un elev nu poate participa la activitate deoarece condițiile de acces nu sunt asigurate.
4. Incluziune	D. Profesorul anunță o excursie, fără informații despre acces sau participare.
	E. Elevii desemnați printr-o categorie sunt instruiți separat în mod sistematic.

Asocieri: 1 — _____ 2 — _____ 3 — _____ 4 — _____

Activitatea independentă 1

Scopul temei Să distingeți prezența fizică de participarea cu sens și să apreciați practicile prin dovezi din situația descrisă.

Lectură de sprijin ”Educația incluzivă. Fundamente teoretice și practici educaționale”, Vladimir Enăchescu, Editura Universitară, 2026.

Exercițiul 3. Rescrierea unei promisiuni de incluziune

Un afiș imaginar al unei școli declară: «Suntem o școală incluzivă. Toți elevii sunt tratați la fel. Nu avem probleme, pentru că elevii noștri sunt respectuoși.» Afișul nu prezintă exemple și nu arată cum poate fi semnalată o barieră.

Cerința exercițiului

Redactați individual un text de înlocuire de 180-220 de cuvinte, destinat elevilor și familiilor. Formulați două angajamente care pot fi observate în viața școlii, un exemplu de acces la învățare și o modalitate prin care un elev poate cere sprijin fără expunere publică. Nu promiteți rezultate pe care școala nu le poate controla și nu folosiți etichete pentru a descrie beneficiarii.

Adăugați un comentariu de aproximativ 120 de cuvinte pentru echipa de conducere: ce dovezi ar trebui colectate pentru a verifica fiecare angajament? Arătați cum pot fi ascultate experiențele elevilor care nu răspund la un chestionar scris. Explicați și ce afirmație din textul inițial ați eliminat pentru că nu permitea aprecierea incluziunii.

Separarea celor două texte este necesară: mesajul public trebuie să fie inteligibil pentru familie, iar comentariul managerial trebuie să precizeze ce observații ar permite verificarea. Pentru fiecare angajament, oferiți un exemplu de practică vizibilă și o cale prin care o persoană poate semnala că angajamentul nu funcționează. Dați fiecărei părți un titlu propriu: mesajul pentru elevi și familii, respectiv comentariul pentru conducere. Lungimile recomandate se aplică separat. Legați fiecare dovadă propusă în comentariu de angajamentul public pe care îl verifică.

Produsul solicitat Textul public al afișului și comentariul intern privind verificarea angajamentelor.

Criteriu de verificare Angajamentele au manifestări observabile, iar modalitatea de solicitare a sprijinului este concretă și accesibilă.

Note pentru pregătirea răspunsului

Exercițiul 3

Spațiu pentru rezolvarea integrală a exercițiului

Exercițiul 4. Jurnalul unei schimbări de interpretare

Alegeți o situație ipotetică în care un elev participă rar la o activitate și prima explicație a adultului este «nu este interesat». Construiți suficiente detalii pentru a permite o interpretare alternativă: instrucțiuni, timp de răspuns, resurse sau relații cu colegii.

Cerința exercițiului

Scrieți o însemnare reflexivă de 150-180 de cuvinte. Prezentați interpretarea inițială, două observații care o pun sub semnul întrebării și o întrebare adresată elevului printr-o modalitate de comunicare accesibilă. Încheiați cu o ipoteză pedagogică provizorie și cu schimbarea pe care ați încerca-o la următoarea activitate.

Includeți un detaliu care, dacă ar fi observat ulterior, v-ar face să revizuiți ipoteza. Nu folosiți un diagnostic inventat ca explicație și nu transformați însemnarea într-o poveste despre succes garantat. Exercițiul urmărește felul în care se schimbă judecata profesională în contact cu informații noi.

Construiți toate detaliile în aceeași situație ipotetică și marcați-le ca atare. O observație descrie o acțiune sau o condiție; o interpretare propune o explicație. Recitiți însemnarea pentru a verifica dacă cele două niveluri sunt distincte și dacă întrebarea îi permite elevului să ofere un răspuns care v-ar putea contrazice. Prezentați mai întâi situația fictivă și interpretarea adultului, apoi informațiile care o modifică. În ultima parte, legați intervenția propusă de ipoteza revizuită; explicați de ce noua observație ar putea schimba din nou decizia.

Produsul solicitat O însemnare reflexivă cu o ipoteză revizuibilă.

Criteriu de verificare Observațiile sunt separate de interpretări, iar noua ipoteză admite o verificare ulterioară.

Note pentru pregătirea răspunsului

Exercițiul 4

Spațiu pentru rezolvarea integrală a exercițiului

TEMA 2

DECIZII PROFESIONALE ÎN SITUAȚII DE ACCES INEGAL LA EDUCAȚIE

Seminarul 2

Scopul temei Să fundamentați o decizie privind accesul, să analizați consecințele alternativelor și să comunicați responsabil o soluție.

Lectură de sprijin “Educația incluzivă. Fundamente teoretice și practici educaționale”, Vladimir Enăchescu, Editura Universitară, 2026.

Exercițiul 5. Deliberarea asupra unei vizite de studiu

O clasă a XI-a urmează să viziteze o firmă. Organizatorii spun că accesul se face prin scări, fără ascensor. Un elev utilizează un fotoliu rulant; alți doi nu pot achita taxa de transport. Firma propune ca acești elevi să rămână la școală și să urmărească fotografiile după vizită. Profesorul are cinci zile pentru a lua o decizie. Scopul vizitei este observarea circuitului unui document comercial și formularea unor întrebări către angajați.

Cerința exercițiului

Comparați trei soluții fezabile: negocierea unei vizite accesibile, schimbarea partenerului sau reorganizarea experienței pentru întreaga clasă într-un format care păstrează interacțiunea cu profesioniștii. Pentru fiecare soluție, discutați accesul, obiectivul, costurile și timpul; arătați cine poate decide fiecare modificare. Nu considerați transportarea fizică a elevului pe scări o soluție acceptabilă de improvizat.

Alegeți o variantă principală și una de rezervă. Redactați o decizie în care explicați de ce participarea separată propusă inițial nu oferă automat o experiență echivalentă. Stabiliți ce trebuie discutat cu elevii, fără divulgarea situației materiale a colegilor. Precizați ce confirmare a accesului este necesară înainte de comunicarea planului final.

Nu este suficient să enumerați soluțiile. Pentru fiecare, precizați cel puțin o condiție care trebuie confirmată de organizator sau de partener. Decizia finală trebuie să arate cum se păstrează experiența educațională și cum se comunică alternativa dacă prima variantă nu poate fi realizată. Puteți compara variantele în trei paragrafe sau într-un tabel desenat. După comparație, formulați decizia principală, condiția aplicării și alternativa de rezervă. Distingeți informațiile deja cunoscute de confirmările pe care le solicitați partenerului.

Produsul solicitat O comparație a alternativelor și o decizie motivată de aproximativ 300 de cuvinte.

Criteriu de verificare Soluția păstrează obiectivul educațional, respectă siguranța și distribuie responsabilitățile realist.

Note pentru pregătirea răspunsului

Exercițiul 5

Compararea celor trei alternative

Exercițiul 5

Decizia principală și varianta de rezervă

Incluziunea in actiune

Exercitii si solutii pentru situatii educationale

Autor: Enachescu, Vladimir-Aurelian

Editura: UNIVERSITARA

ISBN/EAN: 9786062823986

URL produs:

<https://librariaonline.ro/carte/incluziunea-in-actiune-ed-i-vladimir-aurelian-enachescu-universitara-p10267753>

Descriere produs

Incluziunea in actiune. Exercitii si solutii pentru situatii educationale